

«جوان» سیاست‌های کلی توسعه دریامحور را در گفت‌وگو با کارشناسان بررسی می کند

احکام سیاست‌های کلی توسعه دریامحور در برنامه هفتم قانونی می شود

رئیس فراکسیون توسعه اقتصاد دریامحور مجلس شورای اسلامی معتقدست‌زمان ابلاغ سیاست‌های کلی توسعه دریامحور خیلی خوب بود، چرا که بررسی برنامه هفتم توسعه در مجلس تمام نشده است. ما بخش‌هایی از برنامه را بررسی کردیم، اما بخش‌هایی از آن باقی مانده است. طبیعتا باید از الان سعی کنیم این مصوبات و احکامی که در فصل ۱۲ اقتصاد دریا و ترانزیت آمده است، منطبق با سیاست‌های کلی باشد. برای مثال در بند ۲ سیاست ابلاغی تأکید شده است رشد سهم اقتصاد دریا هر سال دو برابر سایر بخش‌های اقتصادی باشد. طی برنامه هفتم توسعه، دولت عددی را آورده است و درباره این عدد در مجلس در حال بحث هستیم تا تطبیق صورت گیرد. باید سیاست‌گذاری و مدیریت واحد در دریا را از همین الان در فصل اقتصاد دریا ببینیم. یکسری از احکام آمده و لازم است که یکسری از احکام را منطبق کنیم.

از ابتدای دولت سیزدهم اقدامات گسترده‌ای در بخش اقتصاد دریا شکل گرفته و نهایتا کار گروه ملی اقتصاد دریا با حضور وزرای مرتبط به دبیری وزارت راه و شهرسازی و سازمان بنادر و دریانوردی شکل گرفته است. یکی از ظرفیت‌های توسعه اقتصادی کشورها، بحث ارتباط با آب‌های آزاد است. البته بسیاری از کشورها این امکان را ندارند اما ایران از این امکان برخوردار است و باید از آن به خوبی بهره ببرد. به‌زم کارشناسان، برای جبران عقب‌ماندگی‌های حوزه اقتصاد دریامحور باید تلاش‌های مضاعفی انجام گیرد. یکی از فرصت‌های اساسی ما اقتصاد دریامحور است و اگر در این حوزه غفلت شود، دیگران از این زمینه استفاده می‌کنند و این فرصت بسیار خوب را از ما می‌گیرند، بنابراین ابلاغیه نه‌گانه رهبر انقلاب از این منظر بسیار مهم و حیاتی است. ایران به عنوان کشوری که فقط ۵۵ درصد از ظرفیت‌های ساحلی و دریایی خود استفاده کرده به شدت مستعد توسعه در حوزه اقتصاد دریامحور است و رهبر معظم انقلاب اسلامی، سیاست‌های نه‌گانه برای تحقق این مهم را برای اجرا ابلاغ فرمودند. اقتصاد دریامحور که در ادبیات جهانی تحت عنوان اقتصاد آبی خطاب می‌شود به معنای استفاده پایدار از ظرفیت منابع و گستره‌های آبی برای رشد اقتصادی، بهبود وضعیت معیشت، ایجاد اشتغال و در نهایت افزایش تولید ناخالص داخلی است. در ایران بیش از ۵هزار و ۸۰۰ کیلومتر سواحل اصلی، جزیره‌ای و رودخانه‌ای داریم اما سهم ایران در این حوزه کم است. همچنین به‌عنوان کشوری که ۴۰ درصد مرزهای آن، مرز آبی و دریایی محسوب می‌شود در استفاده از این ظرفیت در دوره‌های گذشته اقدامی انجام نشده که البته می‌توان گفت هنوز در ابتدای راه قرار داریم.

در حال حاضر مهم‌ترین ریفته اقتصاد دریامحور بین کشورهای منطقه در حال شکل‌گیری است. اگر سال‌ها قبل در ارزیابی‌ها، یک صنعت به‌عنوان قلب بزرگ پادی می‌شمارد و تعریف تغییر کرده و کشورهای که از چندین کیلومتر ساحل برخوردارند اهمیت چندبرابری دارند. مرز دریایی ایران در سواحل جنوبی با داشتن هزار و ۸۵۰ کیلومتر ساحل عمان و خلیج فارس و با احتساب سواحل شمالی حدود ۵هزار و ۸۰۰ کیلومتر است. این بدان معناست که می‌توانیم در ۲۵ جزیره و سواحل شرایط ابرهردی داشته باشیم که کم‌نظیر است.

در حال حاضر بسیاری از کشورهای جهان سهم عمده‌ای از تولید ناخالص داخلی خود را از طریق دریا تأمین می‌کنند. پیش‌ازان این عرصه، امارات، ترکیه، تایوان، چین و سنگاپور هستند که بیش از ۵۰ درصد تولید ناخالصی خود را به دریا تکره زده‌اند، اما در ایران این احتساب تمام‌فایالت‌های صنعتی و تجاری مرتبط با دریا فقط ۱۰ درصد از تولید ناخالص داخلی از دریا تأمین می‌شود. بر اساس آمارها، سهم ایران از اقتصاد دریایی جهان بدون احتساب منابع نفتی و گازی حدود یک درصد با احتساب این منابع حدود ۲۵ درصد است در حالی که از جرای می‌توانیم در اقتصاد دریامحور، ایران از بین ۱۸۴ کشور در رتبه چهارم قرار می‌گیرد.

در همین راستا حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی در اجرای بند یک اصل یکصد و دهم قانون اساسی و پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام، سیاست‌های کلی توسعه دریامحور را برای اقدام به رؤسای قوای سه‌گانه و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ابلاغ کردند. براساس این ابلاغیه قوه مجریه موظف است با کمک مجلس شورای اسلامی و قوه قضائیه و با بسیج دستگاه‌های مسئول، برنامه جامع تحقق این سیاست‌ها را شامل تقدیم لوایح، تصویب مقررات و اقدامات اجرایی لازم در مهلت شش‌ماهه ارائه کند. ابلاغ مهم رهبر معظم انقلاب در زمان تصویب برنامه هفتم توسعه را باید مهم ارزیابی کرد و به فال نیک گرفت به همین منظور می‌توان موارد لازم را در برنامه هفتم توسعه گنجانند و یکی از دستگاه‌هایی که در اجرای این سیاست‌های نه‌گانه نقش دارد، مجلس شورای اسلامی است. البته پیش از این ابلاغیه مهم هم اقداماتی از سوی دولت انجام گرفته و در برنامه هفتم توسعه گنجانده شده بود. یکی از موضوعاتی که در حال حاضر مجلس شورای اسلامی در جریان بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه مورد بحث و بررسی قرار داده آن است که احکامی را برای توسعه دریامحور در نظر گرفته است و به تصویب رسانده که با ابلاغ سیاست‌های کلی توسعه دریامحور، می‌توان به این احکام سرعت و جهت بیشتری داد. برای مثال، در جریان بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه مقرراتی درباره «پاکرینگ» برای ارائه خدمات و سوخت‌رسانی کشتی‌ها در نظر گرفته شد که همه‌ای اقدامات و مصوبات در راستای حرکت به سمت توسعه دریامحور است، اما از آنجایی که هنوز

بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه در صحن مجلس به اتمام نرسیده است، مجلس این فرصت را دارد که برخی از سیاست‌های کلی توسعه دریامحور را در لایحه برنامه هفتم توسعه بگنجانند و تصویب کند.

■ ابلاغ به موقع سیاست‌های کلی توسعه دریامحور

منصور آرمی، رئیس فراکسیون توسعه اقتصاد دریامحور در مجلس شورای اسلامی، درباره اهمیت اقتصاد دریامحور به «جوان» می‌گوید: «ابلاغ سیاست‌های کلی توسعه دریامحور برای مجلس بهتر شد، زیرا بررسی برنامه هفتم توسعه در مجلس تمام نشده است. ما بخش‌هایی از برنامه را بررسی کردیم، اما بخش‌هایی از آن باقی مانده است. طبیعتا باید از الان سعی کنیم این مصوبات و احکامی که در فصل ۱۲ اقتصاد دریا و ترانزیت آمده است، منطبق با سیاست‌های کلی باشد. برای مثال در بند ۲ سیاست ابلاغی تأکید شده است رشد سهم اقتصاد دریا هر سال دو برابر سایر بخش‌های اقتصادی باشد. طی برنامه هفتم توسعه، دولت عددی را آورده است و درباره این عدد در مجلس در حال بحث هستیم تا تطبیق صورت گیرد. باید سیاست‌گذاری و مدیریت واحد در دریا از همین الان در فصل اقتصاد دریا ببینیم. یکسری از احکام آمده و لازم است که یکسری از احکام را منطبق کنیم. این سیاست‌ها خیلی به موقع ابلاغ شد، زیرا برنامه هفتم توسعه هنوز به صورت کامل تصویب نشده است و می‌توان تغییراتی را در آن ایجاد کرد.»

رئیس فراکسیون توسعه اقتصاد دریامحور در مجلس شورای اسلامی تأکید می‌کند: «دریسه بحث فناوری، ورود و کمک بخش خصوصی در کنار سایر دستگاه‌ها، جلسه با معاونت علمی و معاون رئیس جمهور

داشتیم. آنها بخشی به عنوان دریا دارند و در آنجا از شرکت‌های دانش بنیان در حوزه نوآوری و فناوری نو حمایت انجام می‌دهند. ورود بخش خصوصی صرفاً در حوزه نوآوری و فناوری نیست، باید سیاست‌های تشویقی در نظر بگیریم که این شرکت‌های دانش بنیان به بحث دریا ورود کنند. یکسری سیاست‌های تشویقی معاونت علمی داد اما برای اینکه این شرکت‌ها بیشتر به سمت دریا بیایند باید حمایت و تشویق بیشتر شوند. در بخش‌های دیگر هم باید نوآوری انجام گیرد، مثلا در کشتی سازی، کشتیرانی، شلات، آبی پروری، بنادر و دریانوردی... موضوع نوآوری و حتی در حوزه کشاورزی مبتنی بر آب شور و آب شیرین‌کن‌ها باید مدنظر قرار گیرد و استفاده از امواج دریا برای انرژی‌های تجدیدپذیر و همه این موارد در کمک به اجرایی شدن این سیاست نقش دارد. معاونت علمی باکس و جایگاهی دارد و باید این جایگاه تقویت شود. سیاست‌های تشویقی و حمایتی بیشتری تعیین کرد تا جوانان راغب شوند و به سمت این حوزه بیایند.»

آرمی با اشاره به مغفول ماندن اقتصاد دریامحور در طول سال‌های گذشته می‌گوید: «کشور ما جزو کشورهایی است که معدن و منابع دارد. کشورهایی که نفت دارند و مینای آنها منبع زیرزمینی بوده است، عمدتا به سمت کارهای سهل فرفته‌اند. در ۱۰۰ سال اخیر نفت علاج درد ما بوده و تصور می‌کردیم که مشکلات اقتصادی ما را حل می‌کند. اینکه کشور بزرگی مثل ایران با ۹۰ میلیون جمعیت و پهنه زمینی و دریایی و... بهره

منصور آرامی

رئیس فراکسیون توسعه اقتصاد دریامحور مجلس

باید شوروی سیاست‌گذاری در حوزه دریا تشکیل شود و شخص رئیس جمهور متولی اسمر دریا باشند. اگر نیاز است که دولت لایحه بدهد بهتر است خود دولت لایحه بدهد و در غیر این صورت ما به سمت طرح پرویم تا این ابلاغیه اجرا شود. موضوع دریا مهم است و اهمیت دارد. وقتی رهبری اعلام و تأکید می‌کنند حتما باید اجرایی شود

لازم را از اقتصاد دریامحور نبرده به این دلیل است که از ظرفیت‌ها استفاده نکردیم. در بحث دریا، معادن، گردشگری و کشاورزی ظرفیت‌های فراوانی در کشور داریم که یک مورد از اینها در ریاست. گرایش به سمت دریا و ظرفیت دریا در دنیا هم به شکل نو در آمده است و بنادر و سواحل تقویت شدند. در ۴۰، ۳۰ سال اخیر همواره رهبر معظم انقلاب و دلسوزان جامعه این موضوع را مطرح می‌کردند اما متأسفانه اولویت‌ها فرق داشت، زیرا کار سختی است و تمایل نداشتند به این سمت بروند و دولت‌ها همواره تمایل داشتند به سمت نفت بروند. با ابلاغ این سیاست‌های مهم، فرصت طلایی نصیب جمهوری اسلامی شد. به نظر من مقام معظم رهبری از دهه ۶۰ این موضوع را مطرح می‌فرمودند اما در قالب سیاست نبوده است. اگر شما به آر شیوه‌نامه کنید در سخنرانی‌های اخیر درباره اقتصاد دریامحور و اهمیت آن صحبت کرده‌اند. این بار این موضوع را در قالب ابلاغیه مطرح کردند. ما علاوه بر بحث دریا باید به بحث معدن و گردشگری هم که هیچ‌گاه توجه نداشتیم، نگاه کنیم.»

نماینده مجلس یازدهم درباره نقش دولت در اجرای این سیاست‌ها تأکید می‌کند: «دولت کار بزرگی انجام داد و در برنامه هفتم توسعه و پیشنهاد دولت سرفصل اقتصاد دریا را لحاظ کردیم. قبل از این هم جلسات متعددی را در فراکسیون با وزارت جهاد کشاورزی، شیلات، معاون علمی، وزارت راه و شهرسازی، وزارت گردشگری، حوزه صنعت، کشتی‌سازی و... داشتیم. سر فصل اقتصاد دریا در برنامه هفتم توسعه داریم و در کنار سیاست‌های کلی، الزام ما برای کار نظارتی بیشتر می‌شود. یقینا بعد از تصویب کامل برنامه هفتم توسعه و ابلاغ آن باید برای اجرای

شدن و نظارت اقدام کنیم.»

آرمی می‌افزاید: «رئیس جمهور دستور دادند تا دستگاه‌ها مواردی که نیاز به قانون و آیین نامه دارد را از الان روی آن کار کنند تا این آیین نامه‌ها نگارش، تدوین و برای اجرایی شدن به دستگاه‌ها ابلاغ شوند.»

این نماینده مجلس شورای اسلامی می‌گوید: «بند اول سیاست‌های ابلاغی در خصوص سیاست‌گذاری و مدیریت واحد است. این بند بسیار مهم است، زیرا درباره حکمرانی دریا فکر کنیم. پیشنهاد من است که «شورای عالی دریایی» تشکیل شود. ایده من این است که شورای سیاست‌گذاری داشته باشد تا هوشمندانه بتواند تحول در اقتصاد دریا ایجاد کند.»

این اقتصاددان معتقد است این ظرفیت بکر و خالی است. در گذشته چندان نصیبی از اقتصاد دریامحور نبرده‌ایم. نمی‌گویم هیچ بهره‌ای نبرده‌ایم اما مناسب ظرفیت‌های بالقوه‌ای انجام ندادیم. کشورهای دیگر از مسئله اقتصاد دریا به تولید ملی و رشد اقتصادی خود کمک کرده و اقتصاد دریا در این کشور ما هم بالایی دارد. برخی کشورها به صورت مصنوعی روی این موضوع کار می‌کنند. برای مثال جزایر مصنوعی و شرایط محیط آبی و دریایی برای جذب گردشگر ایجاد می‌کنند. خدا را شکر ما پهنه عظیم دریا در ایران و در شمال و جنوب داریم و به اقیانوس وصل هستیم. باید نگاه تحول زا و درآمذ را برای اقتصاد دریا پیاده و مدیریت هوشمند،

شورای سیاست‌گذاری دریا باید ضرورتاً و منطبق با این سیاست‌ها تشکیل شود. اگر نیاز است که دولت لایحه بدهد، بهتر است خودش لایحه بدهد و در غیر این صورت ما به سمت طرح پرویم تا این ابلاغیه اجرا شود. سازمان توسعه مکران و سازمان‌های زیادی داریم که در حوزه دریا کار می‌کنند و ذی‌نفع هستند، اما به تنهایی نمی‌توانند کاری انجام دهند. وقتی اقتصاد از ارزیابی می‌کنیم و سنجش برای آن در نظر می‌گیریم، باید

وحید شقاقیشهری

کارشناس اقتصادی

ترکیه، امارات و کشورهای آسیای جنوب شرقی از حوزه دریا ثروت زیادی کسب کردند، چون رویکرد آنها به دریا اقتصادی بوده است، شاید تاکنون رویکرد ما به دریا امنیتی بوده است نه اقتصادی. سیاست‌های کلی توسعه دریامحور و ایجاد پارادایم اقتصادی در دریا ایجاد می‌کند و دولت باید تلاش کند الزامات لازم را در بستر دریا ایجاد کند

یک مجموعه باشد که آن را ارزیابی کند. موضوع دریا مهم است و اهمیت دارد. وقتی رهبری اعلام و تأکید می‌کنند حتما باید اجرایی شود.»

■ دولت از ظرفیت سیاست‌های کلی توسعه دریامحور استفاده کند

وحید شقاقی شهری، اقتصاددان نیز درباره اهمیت اقتصاد دریامحور به «جوان» می‌گوید: «سرزمین ایران از حیث جغرافیایی و اقتصادی شرایط بی‌نظیری دارد. شمال و جنوب ایران ظرفیت اقتصاد دریامحور را برای ما فراهم کرده و در جنوب ایران خلیج فارس و دریای عمان را داریم که متصل به اقیانوس هند است. در شمال ایران دریای خزر را داریم. از حیث جغرافیای اقتصادی از شرایط خوبی برای استفاده از ظرفیت‌های اقتصادی در حوزه دریا بهره‌مند هستیم. متأسفانه وقتی آمارها را نگاه می‌کنیم سهم دریا در اقتصاد ایران ناچیز بوده است و نتوانسته‌ایم از ظرفیت‌های اقتصادی در دریا فراهم می‌کنند، بهره‌مند شویم و توجه کمتری به اقتصاد دریا درآمذزایی داشت.

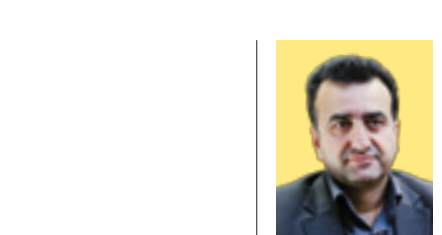
این اقتصاددان با اشاره به رویکرد برنامه هفتم توسعه می‌افزاید: «رویکرد برنامه هفتم توسعه «بیشرفت عدالت محور» با تأکید بر رشد اقتصادی ۸ درصدی است. برای تحقق رشد ۸ درصدی باید از همه ظرفیت‌های اقتصادی در حوزه معدن، گردشگری و حتی ورزش استفاده کنیم که البته یکی از این ظرفیت‌ها در ریاست که باید از آن بهره‌مند شویم.»

شقاقی شهری می‌گوید: «اقتصاد دریا در ایران یگر است و تاکنون به آن با رویکرد اقتصادی نگاه نشده است. همواره با رویکرد فرهنگی، اجتماعی و امنیتی به بحث دریا یگر بسته شده است و کمتر با رویکرد اقتصادی به

دریا توجه کردیم. با تجربه‌ای که از گذشته داریم برای رشد اقتصادی ۸ درصدی نیازمند نگرش جدید به بحث اقتصاد هستیم و با ظرفیت موجود، این ۸ درصد محقق نمی‌شود. باید به ظرفیت‌های دیگر که در سرزمین ایران وجود دارد و مغفول مانده است توجه کنیم و به آنها در اقتصاد بها دهیم. یکی از این محورها بحث اقتصاد دریاست. ابلاغ این سیاست‌ها هم‌زمان با برنامه هفتم توسعه شد. در برنامه هفتم توسعه برای این سیاست شورای دولت احکامی دیده شده بود، اما دولت باید برنامه مشخصی برای استفاده از ظرفیت دریا داشته باشد و الزامات آن را انجام دهد و برنامه‌ریزی داشته باشد تا هوشمندانه بتواند تحول در اقتصاد دریا ایجاد کند.»

این اقتصاددان معتقد است این ظرفیت بکر و خالی است. در گذشته چندان نصیبی از اقتصاد دریامحور نبرده‌ایم. نمی‌گویم هیچ بهره‌ای نبرده‌ایم اما مناسب ظرفیت‌های بالقوه‌ای انجام ندادیم. کشورهای دیگر از مسئله اقتصاد دریا به تولید ملی و رشد اقتصادی خود کمک کرده و اقتصاد دریا در این کشور ما هم بالایی دارد. برخی کشورها به صورت مصنوعی روی این موضوع کار می‌کنند. برای مثال جزایر مصنوعی و شرایط محیط آبی و دریایی برای جذب گردشگر ایجاد می‌کنند. خدا را شکر ما پهنه عظیم دریا در ایران و در شمال و جنوب داریم و به اقیانوش وصل هستیم. باید نگاه تحول زا و درآمذ را برای اقتصاد دریا پیاده و مدیریت هوشمند،

حمیدرضا آبابی

مشاور مدیرعامل سازمان بنادر و دریانوری

در دولت سیزدهم اقدامات مرتبط با بنادر به درستی انجام می‌شود و همه ظرفیت‌ها را ایجاد کردیم و از این ظرفیت‌ها به بهترین حالت استفاده می‌کنیم. در زمینه ظرفیت‌سازی بنادر الان در بهترین حالت هستیم و در تمامی بنادر، ظرفیت مازاد داریم و از این ظرفیت مازاد می‌توانیم استفاده کنیم. البته آمدن خطوط بین‌المللی کشتی‌های و بین‌المللی قطعاً تأثیر گذار خواهد بود.»

از آن بهره‌بربرد. البته نمی‌دانم احکامی که الان در برنامه هفتم توسعه آمده برای بهره‌مندی از ظرفیت اقتصاد دریامحور کلیات لازم را دارد یا خیر. این موضوع می‌تواند سهم بالایی در منابع اقتصادی ایران در بحث گردشگری، صادرات محصولات دریایی و خدمات دریایی ایجاد کند. من بررسی کردم حداقل ۱۰ منبع درآمدی ویژه بااین سیاست‌های ابلاغی برای ایران ایجاد می‌شود. خدمات سوخت‌رسانی، خدمات کشتیرانی، خدمات بندری، صادرات محصولات دریایی و کشاورزی نیاز دارند که اطراف آب و دریا تولید و پرورش یابند. ۱۰ حوزه برحسته در حوزه اقتصاد دریامحور وجود دارد و تعدادی غیر مستقیم به اینها وصل می‌شوند که می‌توان در این ۱۰ حوزه درآمذزایی داشت.

این اقتصاددان با اشاره به اقدامات کشورهای دیگر در حوزه اقتصاد دریا محوری می‌گوید: «ترکیه، امارات، کشورهای آسیای جنوب شرقی مثل چین، تایوان، مالزی و سنگاپور از حوزه در ثروت زیادی کسب کردند، چون رویکرد آنها به دریا اقتصادی بوده است. شاید تاکنون رویکرد ما به دریا امنیتی بوده است نه اقتصادی. این سیاست‌ها، رویکرد و پارادایم اقتصادی در دریا ایجاد می‌کند و دولت باید تلاش کند مدیریت و الزامات لازم را در بستر دریا و برای رشد اقتصادی ۸درصدی طبق برنامه هفتم توسعه ایجاد کند. ظرفیت خالی به سرعت می‌تواند ثروت فراینده‌ای را ایجاد کند به شرطی که دولت با برنامه ورود نماید.»

وی درباره اهمیت استفاده از ظرفیت دیگر کشورها در حوزه اقتصاد دریا محوری می‌افزاید: «دولت باید از تجربیات کشورهایی که در توسعه اقتصاد دریامحور موفق بودند، استفاده کند. برخی کشورها با توسعه اقتصاد